

TOMAS GRIM

Uraauurtavaa käki- tutkimusta lähimetsissä

Tutkijat ovat saaneet selville vuosia kestäneissä käkitutkimuksissa Ruokolahdella uutta tietoa metsiemme kukkujasta. Michal Kysucan katsoi, kun Zdenek Tyller mittasi käenpoikasen nokkaa.

Sivu 11

UUTISET

Isot nimet liian suuri riski klubeille

Sivut 2–3

Tavallisella pyörätuolilla pääsee bussiin

Sivu 4

Sinilevä kukkii taas

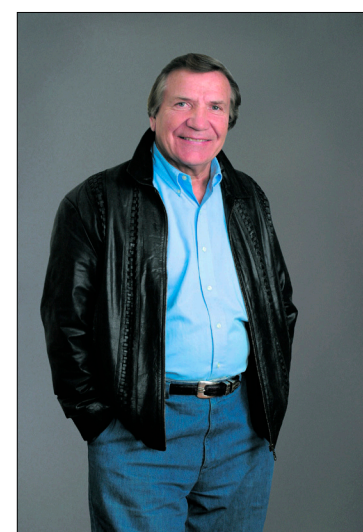
Sivut 4–5

URHEILU

Leiriruoka jakoi mielipiteet

Sivu 9

AJASSA

Ikivihreä tähti esiintyy Ruokolahdella

Sivu 10

SÄÄ

Selkeää
+26°

Sivu 12

Käenpoikasen paino noin 40-kertaistuu kolmessa viikossa. Kuoriutuessaan poikanen painaa 3,5 grammaa ja pesästä lähtiessään 120 grammaa.

Vain
koiraskäki
kukkuu.

Juuri kuoriutunut käenpoikanen pystyy sokeanakin työntämään muut munat pois pesästä. Aikuisella ihmisellä suoritus vastaisi itsensä painoisien betonisäkkien poisheittämistä kolme metriä syvästä kuopasta.

Leppälintu on ainoa käen isäntälaji, joka pesii koloissa tai pöntöissä. Kuvassa ylhäällä naaras ja alhaalla koiras.

Utulan metsät ovat käkitutkimuksen kehto

Käkitutkijat ovat työskennelleet Ruokolahdella ja Utulassa vuosien ajan. Erityinen kiinnostuksen kohde on ollut käki ja sen ainoa pöntössä asustava isäntälaji, leppälintu.

JOONAS LAINE

KUK-KUU, kuk-kuu on varmasti monelle suomalaiselle tuttu metsän siimeksestä kantautuva ääni. Käki kukkuu Suomessa 120 000:n parin voimin, ja kanta kattaa lähes koko maan.

Se on siitä mielenkiintoinen laji, ettei emo hau-do omia muniaan, vaan laskee ne toisten lajien pesiin. Käenmunia on löydetty jopa kymmenien eri lintulajien pesistä, mutta läheskään kaikki eivät ole käenpoikasista säännöllisesti huolehtivia. Säännöllisempiin isäntä-

lajeihin kuuluvat esimerkiksi västäräkki, rautiainen ja punarinta, joille yhteistä on se, että ne pesivät avoimissa pesissä. Yhdellä käen isäntälajeista on sen sijaan katto päällä.

– Leppälintu on ainoa onkalomaisessa pesässä pesivä lintu, mikä vaikuttaa käen biologiaan hirvittävän paljon, kertoo **Tomas Grim**, tshekkiläisen Palackyn yliopiston professori.

Juuri käen ja leppälinnun yhteiselo on syy miksi Grim ja monet muut tutkijat ovat suunnanneet Ruokolahden ja Utulan metsiin.

KÄKITUTKIMUKSEN ensiaskeleet alueella otettiin 1980-luvun alkupuolella, jolloin **Juha Haikola** nautti ensimmäiset linnunpöntöt ympäri Ruokolahtea ja Puumalaa tutkiakseen käkiä ja leppälintuja.

Sittemmin alueella on käynyt tutkijoita Suomen lisäksi esimerkiksi Tshekistä, Iso-Britanniasta, Norjasta, Tanskasta, Unkarista ja Uudes-

ta-Seelannista. Grim oli Utulassa ensimmäisen kerran 2008, mutta aloitti yhtäjaksoisen tutkimusprojektin viisi vuotta sitten monien muiden tutkijoiden kanssa.

Edes David Attenboroughlla ei ole näin hienoa materiaalia.

Tomas Grim

– Pohjois-Suomessa on nykyään toinen paikka, mutta vain täällä oli alun perin mahdollista tutkia käkeä ja sen ainoaa koloissa tai pöntöissä pesivää isäntälajia, leppälintua, Grim valottaa.

Tutkimusalueen läntisissä kolkissa on Huuhanrannan tienoilla, josta noin 25 kilometrin pätkällä itään puihin on ripustettu 350 linnunpönttöä.

TUTKIJAT ovat paneutuneet erilaisiin osa-alueisiin, kuten käen muniin, poika-

siin ja lentämään opettele-

viin poikasiin. – Olemme esimerkiksi seuranneet näitä untuvikkoja niiden jätettyä pesän, kuinka leppälintu niitä ruokkii ja minkälaista ruokaa se tuo, kuinka leppälinnut puolustavat poikasia ja kuinka pitkään ne pitävät käenpoikasista huolta, Grim kertoo.

– Tutkimus on ainutlaatuisen, sillä muita isäntälajeja ei ole tutkittu tällä tavalla.

Kun käki kuoriutuu, se työntää muut munat ja poikaset pois pesästä. Muiden isäntälajien kohdalla käki onnistuu hädässä, mutta Grimin mukaan leppälinnun ollessa kyseessä noin yhdes- sä kolmasosassa tapauksista käenpoikasen kanssa pesään jää myös isäntälajin poikasia.

– Tilanne on käelle erittäin vaikea. Olemme osoittaneet, että se ei kasva normaalisti, ja vaikka se selviäsi lentovaiheeseen asti, se kuolee pesän ulkopuolella poikkeuksesta.

– Tätä ei ole ennen tiedetty.

KAIKKEA tutkimuksen aikana karttunutta tietoa ei pureta aivan hetkessä, sillä videomateriaalia on kertynyt keskimäärin noin 400 tuntia joka vuosi.

Valtavan materiaalmäärän sekaan on mahtuu monia harvinaislaatuisia tapauksia. Tutkijat huomasivat yhtenä päivänä käenpoikasten kadonneen tervaskanon kolossa sijainneesta pesästä, ja pilotetulle kameralle tallentunut pätkä sai harmaan hiuksia.

Varpushaukka kävi nappaamassa poikasen pesästä ja pisteli sen poskeensa pesän ulkopuolella.

– Edes **David Attenboroughlla** ei ole näin hienoa materiaalia, Grim naurahtaa viitaten BBC:n kuuluisaan luontodokumenttien juontajaan.

TSHEKIN ja EU:n rahoittama viiden vuoden projekti Ruokolahdella loppuu tähän vuoteen. Seuranta ja pienimuotoisempaa tutkimusta tehdään jatkossakin, muttei

Käki (*Cuculus canorus*)

- Väri: ruskea tai harmaa
- Koko: pituus 32–36 cm, siipien kärkiväli 54–60 cm, paino 80–160 g
- Levinneisyys: laaja alue Euroopasta Aasian itäosiin asti, Suomessa lähes koko maa
- Kanta Suomessa: pesivien parien määrä arviolta noin 120 000

Lähteet: Suomen lintuatlas, www.luontoportti.com

yhtä laajassa mittakaavassa.

Grim ja muut tutkijat matkasivat kotiin sunnuntaina.

– Haluan ehdottomasti tulla takaisin, mutta meillä on niin paljon materiaalia, että sen purkamiseen menee muutama vuosi, tshekkiläisprofessori, johon Suomen luonto on tehnyt lähtemättömän vaikutuksen, sanoo.

– Ehkä tulemme ensi vuonna takaisin pari- kolme koki, mies hymyilee. •